7-8/2026, ŠT. 125

AKROPOLITANEC

ZA BOLJŠEGA ČLOVEKA IN BOLJŠI SVET

IGRE MAJE: LJUBEZEN

ERICH FROMM: UMETNOST LJUBEZNI

PLATON: SIMPOZIJ ALI O LJUBEZNI

FILOZOFIJA

KULTURA

PROSTOVOLJSTVO

www.akropola.org

AKROPOLITANEC

JULIJ-AVGUST 2026 | ŠT. 125

NOVA AKROPOLA | kulturno društvo
www.akropola.org

Wolfova 8, 1000 Ljubljana
070 601 651, 059 78 02 11
info@akropola.org

Tyrševa 7, 2000 Maribor
040 709 955
maribor@akropola.org

Odpiralni čas:
ponedeljek–četrtek 18.00–22.00

Ime revije: *Akropolitanec*
Založnik: Kulturno društvo Nova Akropola, Wolfova 8, Ljubljana
Odgovorni urednik: Stjepan Palajsa
Uredništvo: Andrej Praček, *urednik,* Nija Androjna, *grafično oblikovanje,* Barbara Krasnik, *prevodi*
Leto, mesec in številka izdaje: julij-avgust 2026, št. 125, mesečnik
Kontaktni podatki:
akropolitanec@akropola.org
ISSN 3023-9486

V TEJ ŠTEVILKI:

• 69 LET NOVE AKROPOLE: IDEAL, IMENOVAN NOVA AKROPOLA 4
•FILOZOFIJA: IGRE MAJE: LJUBEZEN 7
• PSIHOLOGIJA : ERICH FROMM: UMETNOST LJUBEZNI 9
• FILOZOFIJA: PLATON – SIMPOZIJ ALI O LJUBEZNI 13

BESEDA UREDNIKA

Vsi imamo stremljenja in cilje – vanje usmerjamo svoje misli, čustva in navsezadnje tudi dejanja. Iščemo tisto, kar nas izpopolnjuje. Povezava med nami in predmetom našega stremljenja – naj bo to oseba, kraj, občutek ali stanje – je ena od niti, iz katerih je stkana sila, ki ji pravimo ljubezen.

Ljubezen torej ni le čustvo, kot si pogosto poenostavljeno predstavljamo, temveč večplasten in dinamičen preplet življenja. Je preplet niti, ki vse inteligentno povezujejo med seboj in katerih magnetizem sproža usmerjeno gibanje – življenje samo. Ljubezen v delovanju je življenje – eno samo življenje, ki se v pojavnem svetu izraža skozi mnogotere in nenehno spreminjajoče se oblike.

Dokler na življenje gledamo le skozi njegove posamezne pojavne oblike, vidimo predvsem ločene dele. Noben posamezen del sam po sebi ne more razkriti vsega svojega pomena, saj ga pridobi šele s svojim mestom in vlogo v širši celoti. Šele širši pogled nam omogoči, da za navidezno ločenostjo prepoznamo povezanost življenja. Popolnost – vsestranska in absolutna – namreč ne pripada svetu oblik, kajti že sam obstoj oblike pomeni mejo. Zato popolnost presega vsako posamezno obliko življenja, čeprav jih hkrati vse združuje v sebi.

Popolnost, o kateri sanjamo in po kateri hrepenimo, zato ne pripada pojavnemu svetu. Iščemo celovitost, ki je ne bomo našli v nobenem posameznem bitju, predmetu ali stanju, temveč v njihovi smiselni medsebojni povezanosti.

Če je celovitost mogoče doseči le skozi povezanost, je naša naloga predvsem ta, da se naučimo gojiti ustrezne odnose – do sočloveka, narave in sebe. Ljubezen nas ne nagovarja k temu, da si nekaj prisvojimo, temveč k razvijanju ustreznih načinov povezovanja z drugimi oblikami življenja.

Toda človek pogosto išče srečo v posamezni obliki, za katero verjame, da ga bo dokončno izpolnila. Predstava o cilju, ki bi nas popolnoma osrečil, se nam zato izmika kakor mavrica človeku, ki se ji želi približati. Kakor mavrica ni na kraju, kjer se nam kaže, tudi zadovoljstvo ni preprosto v predmetu, osebi ali stanju, ki mu ga pripisujemo. Oblika lahko zadovoljstvo v nas prebudi, ne more pa ga sama trajno vsebovati.

Naš cilj torej ne more biti statično stanje iz naših sanjskih predstav, ki bi ga nekoč dokončno dosegli. Bistvenejši cilj je razviti sposobnost ohranjanja pravih odnosov v spremenljivih okoliščinah.

Sanje našega srca zato nimajo dokončnega zunanjega izraza in niso zunaj nas, temveč se skrivajo v nas – v zrelosti, ki jo lahko razvijemo le sami. Naš cilj je postati mojstri umetnosti življenja, katere sad je tako želena sreča.

Andrej Praček, *urednik*

20. AVGUST 2026 OB 19.00, WOLFOVA 8, LJUBLJANA

14., 21. IN 28. SEPTEMBER 2026 OD 17H DO 20H
TYRŠEVA 7, MARIBOR

IDEAL, IMENOVAN NOVA AKROPOLA

CARLOS ADELANTADO

Petnajstega julija Nova Akropola vstopa v 70. leto svojega delovanja. Kot pogosto pravimo, lahko 70 let pomeni celotno življenje človeka, vendar je to zelo malo, kadar govorimo o obstoju Ideala na Zemlji.

Nova Akropola je Ideal, ki se je utelesil v 20. stoletju in želi svojim načelom ostati zvest do zadnjega diha svojega življenja. Je Ideal v gibanju, ki se svetu predstavlja v obliki Šole ezoterične filozofije. Veliki cilj tega Ideala pa lahko povzamemo v enem samem stavku: delovati za duhovno prenovo človeštva.

Zakaj duhovno? Ker se materija ne more prenoviti. Materija se pojavi, doživlja spremembe, ki jih povzroča gibanje, se stara in izgine. Duh pa ostaja in lahko v razvoju človeških bitij znova zavzame mesto, ki mu po polni pravici pripada.

Ta duhovna prenova vključuje "popravljanje imen", kot je učil Konfucij, ter poglabljanje in povzdigovanje tega, kar vsi prinesemo s seboj ob rojstvu. Pomeni žeti zaslužene sadove svojih zavestnih prizadevanj, da bi postali boljši, ter biti sposoben popraviti tisto, kar se je zaradi časa ali napačne uporabe izrodilo. Njena velika moč izvira iz notranjosti, saj je prenova tesno povezana z vzgojno-izobraževalnim oblikovanjem, ki temelji na vrednotah učenja in izkušenj.

Ideal nam govori o Idejah, v primeru našega Ideala pa o Idejah, ki so v stiku z nečim višjim in jih je mogoče postaviti v službo drugih: AKRO – POLIS.

Velike Ideje, ki hranijo akropolitanski Ideal, so dobro, lepo, pravično in resnično. Vsebovane so v treh ustanovnih načelih, izražene v vseh predmetih našega učnega programa, vidne v naših prostovoljskih dejavnostih ter navzoče v vseh umetniških in kulturnih dejavnostih, ki jih ponujamo. Napredovanje v njihovi smeri je povezano z duhovno prenovo človeštva.

Ideal Nove Akropole je torej razvojne narave, saj se želi gibati v skladu s smerjo življenja.

Na žalost so bili številni idealisti prevarani ali razočarani zaradi nekaterih tako imenovanih idealov, ki so se pojavljali skozi čas. S filozofskega vidika ima za nas vse, kar človeštva ne približuje njegovemu razvojnemu cilju, nasproten učinek: od tega cilja ga oddaljuje ali pa v najboljšem primeru upočasnjuje njegovo napredovanje proti njemu. Te besede niso odkrito obsojanje, temveč razmislek o tem, da smo morda za ideale označevali oblike mišljenja in delovanja, ki to v svojem bistvu niso.

"Ko se ozrem nazaj, spoznavam, da me je Nova Akropola naučila več, kot sem si lahko predstavljala. Naučila me je, da filozofije ne najdemo le v knjigah, temveč predvsem v načinu, kako živimo vsak dan. Naučila me je življenje sprejemati bolj mirno in z nekoliko več humorja, odkrivati smisel v drobnih stvareh ter se zavedati, da nikoli ne hodimo sami. Ne da bi to posebej opazila, je takšen pogled na življenje postopoma spremenil tudi način, kako delam, poučujem in vzpostavljam odnose z drugimi."

Yancy Alfaro
SALVADOR

Poleg tega moramo upoštevati, da vsaka Ideja za svojo uresničitev potrebuje svoboden prispevek človeških bitij. Toda žal so prav ljudje zaradi svoje narave razočarali posameznike in ljudstva.

Kljub temu so idealisti vedno obstajali, obstajajo in bodo obstajali. Iz istega razloga se ljudje, čeprav vedo, da obstajajo ljubezenska razočaranja in neizogibna bolečina, ki jih spremlja, še naprej zaljubljajo ter usmerjajo svoje korake v iskanje resnične ljubezni.

Resnica je, da narave Idealov in idealistov ni mogoče spregledati.

Kadar so IDEALI pristni, že sami po sebi ustvarjajo izjemno močno privlačnost k višjemu. Sposobni so ustvariti energijo, ki potiska od spodaj in privlači od zgoraj, ki spodbuja in navdihuje.

IDEALISTI imajo v sebi prirojeno veliko poklicanost, da služijo Idealu, ki so ga svobodno sprejeli v svojem srcu. Moč Ideala občutijo kot neustavljivo željo po sodelovanju pri uresničevanju njegovih načel. Ta želja po pomoči se razširja tudi na ljudi, ki jim lahko obstoj in delovanje Ideala, katerega predstavljajo, koristita.

Vsi vemo, da je poklicanost globoko notranje nagnjenje k določeni dejavnosti, poklicu ali načinu življenja. Je klic, iz latinske besede vocare, ki daje smisel in omogoča samouresničitev ter človeka spodbuja k delovanju, ki presega zgolj dolžnost.

Toda poklicanosti ni dovolj le imeti. Treba jo je znati odkriti in biti dovolj pogumen, da se borimo za življenje v skladu z njo.

Ideal, imenovan Nova Akropola, ponuja možnost duhovne prenove. Ponuja tudi možnost, da odkrijemo svojo poklicanost in jo živimo, da se približamo vrhovom spoznanja ter hodimo v sozvočju s smerjo življenja.

"V Novi Akropoli sem se naučil gledati na življenje kot na pot vsakdanjega junaka, ki prestaja preizkušnje in se pogumno podaja v neznano."

Artemios Filippakis
GRČIJA

'The whole of life is a pattern,
a mosaic of experiences.'
– Anaïs Nin

SODELUJ V

FILO-FOTO NATEČAJU

TEMA 2026:
PONAVLJAJOČI SE VZORCI V ŽIVLJENJU

- VZORCI V NARAVI — VALOVI, LISTI, CIKLI, LETNI ČASI
- VZORCI V ČLOVEŠTVU — MNOŽICE, OBREDI, NAVADE, TRADICIJE
- VZORCI, KI JIH PONAVLJAMO, POGOSTO NEZAVEDNO

FOTOGRAFIJA POSTANE NAČIN, KAKO V SPREMEMBAH PREPOZNATI KONTINUITETO.
KAJ SE PONAVLJA V SVETU OKOLI VAS?

NATEČAJ JE ODPRT DO 15. 8. 2026

PREBERI VEČ:
HTTPS://PHILOPHOTO.ORG/

IGRE MAJE: LJUBEZEN

DELIA STEINBERG GUZMÁN

Navidezno je ljubezen nasprotni pol vojne. Toda tudi v ljubezni se skriva druga dvojnost, iz katere izhaja pravična srednja mera. Med ugodjem in bolečino je ljubezen. Med tistim, kar nas pretirano zadovoljuje, in tistim drugim, kar nas globoko boli, je prostor za vedro preprostost ljubezni.

Ugodje in bolečina sta zgolj čustvi; sta spremenljivi in nikakor ne trajni. Nič ni bolj nestanovitno kakor ugodje, ki sploh ne bi bilo ugodje v celoti, saj medtem ko ga uživamo, trpimo zaradi strahu, da ga bomo izgubili. Zato gresta ugodje in bolečina vedno z roko v roki.

Sredi spremenljivosti teh dveh skrajnih čustev najdemo ljubezen kot najvišji izraz čustva.

Ljubezen je danes najbolj uporabljana beseda in najmanj občuteno čustvo. Vsi govorijo o ljubezni in o velikem čustvu, ki naj bi ga čutili; toda več ko govorijo, bolj razkrivajo pomanjkanje ljubezni. Zato vsi govorimo o tem, česar nam primanjkuje, ne pa o tem, kar imamo ...

Težava resnično občutiti ljubezen je v tem, da je zanjo potrebna velika mera harmonije. V sebi moramo najprej prepoznati nenehno Majino* igro, ki nas vodi iz ene skrajnosti v drugo, od užitkov k bolečinam, ne da bi nam pustila, da se umirimo v stanovitnosti polnosti ljubezni.

V ljubezni je prostor za vse: za nekaj ugodja, zaradi katerega sanjamo; za nekaj bolečine, zaradi katere jo doživljamo ...

Ljubezen je globoka potreba po združitvi s tistim, kar nam manjka. Čeprav je čustvo v najvišjem pomenu besede, je ljubezen hkrati izraz človekovega pomanjkanja. Ne ljubimo tistega, kar že imamo; to, kar imamo, je preprosto z nami ali v nas in tvori del nas samih. Ljubimo tisto, kar nam manjka, kar potrebujemo, kar želimo pritegniti k sebi z močnimi rokami želje.

Ljubimo tisto, kar nas dopolnjuje, kar nam dodaja tisto, česar nimamo. Zato moški ljubi žensko in ženska moškega. Zato nevednež ljubi modrost in postane "filozof", modrec pa ljubi nedolžnost nevednosti. Zato oče ljubi sina in sin očeta. Zato Maja ljubi svoje ljudi, ljudje pa ljubijo iluzijo, ki jo Maja ustvarja v njih ...

* *Maja* ali *maya* je v skladu z indijsko filozofijo svet pojavnosti ali svet *iluzije*.

Ljubezen z bolečino je najboljša oblika izkušnje. Čeprav ljudje bolečino zavračamo kot nekaj slabega, je v resnici grenko zdravilo, ki nam daje zdravje spoznanja. Če ne bi bilo bolečine, ne bi nikoli posvečali pozornosti niti stvarem okoli sebe niti samim sebi.

Ljubezen vsebuje nekaj bolečine. Trpimo zaradi tistega, kar nam manjka; trpimo, kadar imamo to, kar nam je manjkalo, ker nas je strah, da bomo to izgubili; in trpimo, ko izgubimo tisto, kar smo imeli, ker tega nimamo več ... Toda prav skozi željo, posedovanje in izgubljanje se ljudje učimo nekaj o varljivi igri Maje in o izjemnih igračah, ki nam jih polaga v roke.

Ljubezen z ugodjem je najčudovitejša maska, s katero se lahko prikaže Maja. Kdo bi hotel zavrniti ugodje? To je maska, s katero življenje varuje življenje; to je formula razmnoževanja. Brez maske ugodja nihče ne bi vnaprej občutil dovolj ljubezni, da bi na svet prinesel novo bitje; ugodje je tančica, ki nas spodbuja k množenju.

Nato pride ljubezen-zaščita do majhnih, pravkar rojenih bitij ... in to je še ena tančica, ki rešuje življenja mladih: "ljubezen staršev", zaradi katere se preprosti ljudje zdijo inteligentni pred majhnimi otroki, ki jih morajo vzgajati.

Nazadnje se lahko prebudi resnična ljubezen, ko se mora oče videti nadaljevanega v sinu in ljubi tisto, kar ga nadaljuje, ter ko sin potrebuje očetovo podporo in izkušnje ter ljubi tistega, ki ga uči. Tu se je tančica ugodja že odgrnila ... ostane le še čisto, človeško, naravno čustvo.

Rekli smo, da ljubezen išče tisto, kar potrebuje, kar ji manjka, da bi dosegla polnost. Zato je ljubezen mogočna sila, ki stvari privlači, združuje nasprotja, jih povezuje, zliva in dopolnjuje tako, da tam, kjer sta bila prej dva predmeta, ostane le eden. Je kakor magnet, ki išče in ujame svoj nasprotni pol.

Ko opazujemo življenje Maje, vidimo, kako telo "ljubi" hrano, ki jo potrebuje za preživetje. Ko pogledamo onkraj Majine igre, vidimo, kako duša ljubi Boga, ki ga je izgubila na svojem spuščanju.

Ljubezen pa se izraža na višji ravni, ko svoj pogled usmeri k najvišjim ciljem, ko se nauči gledati navzgor in z ostrim pogledom predira tančice Maje, ko sanja in si prizadeva doseči plemenite ideale.

Ljubezen se v celoti izrazi, ko se uresniči v dejanju, ko od želje po tistem, kar potrebujemo, preide v zlitje potrebnega znotraj nas samih. Vsako dejanje ljubezni je dejanje, ki nas po naravni poti vodi k večji popolnosti, k bolj dovršenemu razvoju.

Ljubezen pa se izraža na višji ravni, ko svoj pogled usmeri k najvišjim ciljem, ko se nauči gledati navzgor in z ostrim pogledom predira tančice Maje, ko sanja in si prizadeva doseči plemenite ideale.

Tedaj stopi v dejanje, poleti na krilih volje, doseže ideal, po katerem je tako hrepenela, se z njim zlije ter ga naredi za dušo svoje duše in meso svojega mesa.

Tak človek pozna ljubezen. Tak človek je idealist, ki ne le ljubi, temveč si tudi silovito prizadeva za tisto, kar ljubi. Kakor Maja, kakor iluzija, ki tako zelo ljubi svoj svet in nenehno deluje ter tke prefinjene mreže bivanja.

Članek je črtica iz literarnega dela "Igre Maje," v izvirniku "Los juegos de Maya" druge predsednice Nove Akropole Delie Stainberg Guzmán (1943-2023).

ERICH FROMM: UMETNOST LJUBEZNI

DRAGAN SAVOVIĆ

Je ljubezen umetnost? Če je, zahteva znanje in trud. Ali pa je ljubezen prijeten občutek, ki se pojavi po naključju, nekaj, kar človeka prevzame, če ima srečo? Ta knjižica temelji na prvi predpostavki, medtem ko večina ljudi danes nedvomno verjame v drugo.

Kot že pove naslov, Fromm pristopa k ljubezni kot k umetnosti, kot k vzvišenemu in plemenitemu čustvu, ki v človeku prebuja potrebo po spoznavanju samega sebe – skozi objekt ljubezni.

Fromm razlikuje več vrst oziroma predmetov ljubezni: bratsko, materinsko, erotično, ljubezen do sebe in ljubezen do Boga, vendar sklepa, da ljubezni ne moremo dajati, če se ne ljubimo na produktiven način, kar pomeni, da si dovolimo rasti in se razvijati kot oseba. To imenuje ljubezen do sebe. Šele nato so lahko prisotni drugi vidiki ljubezni.

Resnična združitev s, kot pravi Fromm, predmetom ljubezni, je rezultat vztrajnega in aktivnega delovanja v smeri tistega, kar ljubimo. Aktivno delovanje pomeni velikodušno in ljubeče dajanje drugemu vsega, kar živi v nas – če to dajemo, razvijamo umetnost ljubezni.

Knjiga Umetnost ljubezni *želi bralca prepričati, da bodo vsa njegova prizadevanja v ljubezni zagotovo propadla, če si ne bo aktivno prizadeval razviti celotne osebnosti, da bi dosegel produktivno usmerjenost. Da zadovoljstva v individualni ljubezni ni mogoče doseči brez sposobnosti ljubezni do bližnjega, brez resnične skromnosti, poguma, vere in discipline.*

Večina ljudi problem ljubezni razume najprej kot problem, kako biti ljubljen in šele nato kot problem lastne sposobnosti ljubiti. Zato je zanje problem: kako biti ljubljen, kako biti vreden ljubezni ... Ljudje verjamejo, da je ljubiti enostavno, težko pa je najti pravi objekt ljubezni ali pravo osebo, ki bi nas ljubila.

Celotna kultura temelji na nakupovalni slasti, na ideji obojestransko koristne izmenjave. Za moškega predstavlja privlačno dekle, za žensko pa privlačen moški nagrado, ki jo iščejo. "Privlačen" običajno pomeni lep paket lastnosti, ki so priljubljene in iskane na trgu osebnosti. Kar človeka posebej naredi privlačnega, je odvisno od mode tistega časa, tako v fizičnem kot duhovnem smislu.

Skoraj ni dejavnosti ali prizadevanja, ki se začne s tako velikimi upi in pričakovanji kot ljubezen, in ki hkrati tako pogosto propade. Če bi bilo tako pri kateri koli drugi dejavnosti, bi ljudje postali radovedni o razlogih za neuspeh in se začeli spraševati, kaj bi lahko storili, da bi uspeh izboljšali – ali pa bi preprosto obupali nad poskusi. Ker je slednje v ljubezni nemogoče, se zdi, da obstaja le en način za premagovanje neuspeha v ljubezni – raziskati razloge za neuspeh in nadaljevati s preučevanjem pomena ljubezni. Prvi korak v tem prizadevanju je spoznanje, da je ljubezen umetnost, tako kot življenje.

Ljubezen je aktivna zaposlenost z življenjem in rastjo tistega, kar ljubimo. Kjer te aktivne zaposlenosti primanjkuje, ni ljubezni.

Osnovna potreba po združitvi z drugo osebo, da bi premagali zapor lastne ločenosti, je tesno povezana z drugo specifično človeško željo – željo po spoznanju "skrivnosti človeka." Medtem ko je življenje v svoji povsem biološki obliki čudežno in skrivnostno, je človek v svoji človeški obliki nedoumljiva skrivnost zase – in za svojega bližnjega.

Dajanje je najvišji izraz moči. V samem dejanju dajanja doživljam svojo trdnost, svoje bogastvo, svojo moč.

Hrepenenje po spoznanju sebe in svojega bližnjega je izraženo v napisu v Delfih: "Spoznaj samega sebe." To je glavno gonilo vseh vej psihologije. Če pa želimo spoznati celotnega človeka, njegovo najintimnejšo skrivnost, te želje nikoli ne moremo izpolniti z običajnim intelektualnim spoznanjem. Tudi če bi o sebi vedeli tisočkrat več, ne bi nikoli prišli skrivnosti do dna. Še vedno bi ostali uganka sami sebi, tako kot bi nam uganka ostal naš bližnji. Edini način za popolno spoznanje je v dejanju ljubezni – to dejanje presega misel, presega besede.

Ljubezen ni predvsem odnos do določene osebe. Je odnos, usmerjenost značaja, ki določa človekovo povezanost s svetom kot celoto in ne z enim samim predmetom ljubezni.

Če človek ljubi samo eno osebo in je do vseh drugih ravnodušen, njegova ljubezen ni ljubezen, temveč simbiotična navezanost oziroma povečan egotizem.

Če resnično ljubim človeka, ljubim vse ljudi, ljubim svet, ljubim življenje. Če lahko nekomu rečem: "Ljubim te," potem moram biti sposoben reči: "Ljubim vse v tebi, ljubim svet skozi tebe, ljubim tudi sebe v tebi."

Če resnično ljubim človeka, ljubim vse ljudi, ljubim svet, ljubim življenje.

Ne samo drugi, tudi sami smo predmet naših čustev in zaznav. Odnos do drugih in do sebe je, daleč od tega, da bi bil protisloven, ampak je temeljno povezan. Glede na obravnavani problem to pomeni, da ljubezen do drugih in ljubezen do sebe nista alternativi. Nasprotno, odnos ljubezni do sebe se bo vzpostavil pri vseh, ki so sposobni ljubiti druge.

Ljubezen je dejavnost, ne pasivni afekt, je "ostajanje", ne "zaljubljanje." Aktivni značaj ljubezni lahko najpogosteje izrazimo z izjavo, da je ljubezen predvsem dajanje, ne prejemanje.

Dajanje je najvišji izraz moči. V samem dejanju dajanja doživljam svojo trdnost, svoje bogastvo, svojo moč. Ta izkušnja povečane vitalnosti in moči me napolni z veseljem. Doživljam se kot bogatega, kot nekoga, ki troši, ki je živ in zato vesel. Dajanje je bolj radostno kot prejemanje, vendar ne zato, ker je to odvzem, ampak zato, ker v dejanju dajanja pride do izraza moja vitalnost.

Zrela ljubezen je združitev pod pogojem ohranjanja lastne integritete in individualnosti. Ljubezen je aktivna človeška sila – je sila, ki prebija zidove, ki človeka ločujejo od njegovega bližnjega, saj ga združuje z drugimi. Ljubezen človeku pomaga premagati občutek osamljenosti in ločenosti, hkrati pa mu omogoča, da je to, kar je, da ohrani svojo integriteto. V ljubezni se zgodi paradoks, da dve bitji postaneta eno, a vendar ostaneta dve.

Ljubiti nekoga ni le močan občutek – je odločitev, mišljenje, obljuba.

Ljubiti nekoga ni le močan občutek – je odločitev, mišljenje, obljuba. Če bi bila ljubezen le občutek, ne bi bilo razloga, da bi si obljubili ljubezen za vedno.

Prava ljubezen je izraz produktivnosti in vključuje skrb, spoštovanje, odgovornost in znanje. Ne gre za naklonjenost v smislu, da bi bil nekdo drug vplival nate, temveč za aktivno prizadevanje za rast in srečo ljubljene osebe. Prizadevanje, ki temelji na lastni sposobnosti ljubezni.

Skrb, odgovornost, spoštovanje in znanje so medsebojno odvisni. Predstavljajo sindrom stališč, ki ga lahko najdemo pri zreli osebi, torej pri osebi, ki produktivno razvija svoje moči. Osebi, ki si želi imeti le tisto, za kar je delala. Ki je zavrnila narcistične sanje o vsevednosti in vsemogočnosti. Ki je dosegla ponižnost, ki temelji na notranji moči in jo lahko zagotovi le prava produktivna dejavnost.

Kljub globoko zakoreninjeni želji po ljubezni se skoraj vse drugo šteje za pomembnejše od nje: uspeh, prestiž, denar, moč. Skoraj vso svojo energijo porabimo za učenje, kako doseči te cilje, zelo malo pa se potrudimo, da bi obvladali umetnost ljubezni.

Vendar pa najpomembnejše področje dajanja ni področje materialnih dobrin, temveč področje specifično človeškega. Kaj ena oseba da drugi? Daje od sebe, od najdragocenejše

stvari, ki jo ima, od svojega življenja. To ne pomeni nujno, da žrtvuje svoje življenje za drugo osebo – ampak da daje tisto, kar živi v njej. Daje od svojih veselj, svojih interesov, svojega razumevanja, svojega znanja, svojega humorja, svojih žalosti – vseh izrazov in manifestacij tega, kar živi v njej. S tem ko na ta način daje svoje življenje, bogati drugo osebo, krepi njeno vitalnost in tudi svojo.

Človek ljubi tisto, za kar trdo dela, in trdo dela za tisto, kar ljubi. Skrb in zanimanje vsebujeta še en vidik ljubezni: odgovornost. Danes se beseda odgovornost pogosto uporablja v pomenu obveznosti, nečesa, kar je človeku naloženo od zunaj. Toda odgovornost je v svojem pravem pomenu popolnoma prostovoljno dejanje – je odziv na izražene ali neizražene potrebe drugega človeškega bitja. Biti odgovoren pomeni biti sposoben in voljan odzvati se.

Oblika psevdo ljubezni, ki ni redka in jo ljudje pogosto doživljajo (in se še pogosteje upodablja v filmih in romanih) kot "velika ljubezen," je malikovalska ljubezen. Če človek ni dosegel ravni, kjer bi imel občutek identitete, občutek jaza, ki temelji na produktivnem razvoju lastnih moči, se nagiba k malikovanju ljubljene osebe. Odtujen je od lastnih moči in jih projicira na ljubljeno osebo, ki jo časti kot najvišje dobro, kot nosilca vse ljubezni, vse svetlobe, popolne ekstaze. V tem procesu se prikrajša za vsakršen občutek moči, izgubi se v ljubljeni osebi, namesto da bi našel sebe. Ker običajno noben človek ne more dolgo izpolnjevati pričakovanj svojega malikovalskega občudovalca, lahko nastopi razočaranje in takrat se išče nov malik kot zdravilo, včasih v neskončnem krogu.

Ljubezen je mogoča le, če dve osebi komunicirata drug z drugo iz središča svojega obstoja in če vsaka oseba doživlja sebe iz središča svojega obstoja. Le v tej osrednji izkušnji se nahaja človeška resničnost, le tu je vitalnost, le tu je osnova ljubezni. Ljubezen, doživeta na ta način, je nenehen izziv. Ni kraj počitka, temveč kraj nenehne dejavnosti, rasti, skupnega truda. Za osnovno dejstvo, da dve osebi doživljata sebe iz središča svojega obstoja; da sta enaki, saj sta identični sami sebi, namesto da bežita pred seboj, je drugotnega pomena, ali je med njima harmonija ali konflikt, veselje ali žalost. Obstaja samo en dokaz prisotnosti ljubezni: globina vezi ter vitalnost in moč obeh ljubimcev. To je sad, po katerem se prepozna ljubezen.

Najosnovnejša vrsta ljubezni, ki je osnova vseh vrst ljubezni, je bratska ljubezen. S tem izrazom mislim na občutek odgovornosti, skrbi, spoštovanja, pa tudi poznavanja vsakega drugega človeka in željo po izboljšanju njegovega življenja. Bratska ljubezen je ljubezen, ki objema vse ljudi: zanjo je značilna prav odsotnost izključnosti. Bratska ljubezen ustvarja izkušnjo enotnosti z vsemi ljudmi, izkušnjo človeške solidarnosti, sprave. Bratska ljubezen temelji na izkušnji, da smo vsi eno. Razlike v talentih, inteligenci, znanju lahko prezremo v primerjavi s človeškim bistvom, ki je skupno vsem ljudem. Da bi izkusili to enakost, moramo prodreti od obrobja do jedra. Če vidim le površino druge osebe, vidim predvsem razlike, tisto, kar nas ločuje. Če sežem do jedra, vidim našo enakost, resničnost našega bratstva.

In končno, da bi obvladali katero koli veščino, mora biti obvladovanje te veščine za nas najpomembnejše. Če veščina ni najpomembnejša stvar za učenca, je ne bo nikoli obvladal.

PLATON – SIMPOZIJ ALI O LJUBEZNI

JERKO GRGIĆ

Platon (427–347 pr. n. št.) je eden najvplivnejših filozofov v zgodovini. Napisal je 34 dialogov in 13 pisem, pripisujejo pa mu še šest drugih spisov, ki pa po mnenju strokovnjakov niso verodostojni. Poleg tega, da Platona razkrivajo kot izjemnega filozofa, njegova dela kažejo tudi na to, da je bil znanstvenik, dober poznavalec teologije, zaradi svoje literarne vrednosti pa ga uvrščajo med največje pisatelje. Kar zadeva tematiko njegovih del, ta obravnavajo vse vidike človeškega delovanja. Dialog kot literarno obliko dolgujemo Platonu, do danes pa nihče ni uspel napisati lepših filozofskih dialogov kot on.

Eno najpomembnejših in najbolj znanih Platonovih del je zagotovo Simpozij. Ideje o ljubezni in lepoti v povezavi z dobroto in modrostjo, ki jih Platon predstavi v Simpoziju, razkrivajo človekovo pot do spoznanja samega sebe kot celote in razsvetljenega bitja, skozi nenehno potrebo po samoizboljševanju in samoobvladovanju. Simpozij hkrati izraža globok pomen klasične grške etike in nas seznanja s temeljnimi načeli helenske estetike. Delo je imelo ogromen vpliv na številne poznejše mislece in ustvarjalce že od antičnih časov, še posebej pa na tiste iz obdobja renesanse.

Težko je v enem samem članku našteti množico idej, ki jih vsebuje to Platonovo delo, zato bomo poskušali podati le osnovne smernice, katerih namen je v bralcih vzbuditi zanimanje za branje tega čtiva, ki je nepogrešljiva literatura v zgodovini filozofije.

Anselm Feuerbach, Symposium, 1874.

Uvod

Dialog je dobil ime po gostiji, ki jo je mladi pesnik Agaton priredil za svoje prijatelje leta 416 pr. n. št., dan po tem, ko je njegova tetralogija zmagala na svojem prvem tragičnem tekmovanju. V prologu izvemo, da Glavkon sreča Sokratovega prijatelja Apolodorja, ki je zgodbo o gostiji slišal od Aristodema, še enega Sokratovega prijatelja, in Glavkon ga prosi, naj mu jo pove.

Po zgodbi je Aristodem ob tej priložnosti srečal lepo oblečenega Sokrata, kar je bila zanj redkost. Sokrat ga je vprašal, kam gre, in ga povabil k Agatonu na gostijo. Tam so poleg Agatona našli Fedra, mladeniča, ki ga je Sokrat zaradi njegove poštenosti in zanimanja za filozofijo imel zelo rad, Pavzanija, uglednega in bogatega meščana in politika, spoštovanega zdravnika Eriksimaha, slavnega komika Aristofana in druge goste. Po večerji je Eriksimah predlagal, da odstranijo glasbenika in preživijo večer v filozofskem pogovoru, Feder pa, da naj ima vsak govor o Erosu, bogu ljubezni.

Začetni govor

Feder, prvi govornik, hvali Erosa kot enega najstarejših, najbolj častitljivih in najbolj navdihujočih bogov. Njegov govor temelji na Heziodovih himnah, Parmenidovih naukih in orfičnih misterijih, po katerih se Eros pojavi kot tretje božanstvo ob stvarjenju sveta in skupaj s Kaosom in Geo tvori prvo triado bogov. Erosova navdihujoča vloga je razvidna iz dejstva, da ljubezen navdihuje občutek časti, poguma in junaštva. Vojska, sestavljena iz tistih, ki ljubijo na ta način, bi bila nepremagljiva. Hvali tiste, ki so šli v smrt zaradi ljubezni, Alkestido, Orfeja, Patrokla in Ahila.

Obstajata dve Afroditi, boginji ljubezni – nebeška, vzvišena ljubezen in zemeljska, ljubezen poželenja. Obstajata tudi dva Erosa, njuna spremljevalca. Starejši Eros je simbol resnične in čiste, vzvišene ljubezni, mlajši Eros pa je simbol slepe zaljubljenosti.

Rimski kip Erosa, 100–200 n. št., Ashmolean Museum, Oxford. Foto: Mary Harrsch / Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.

Pavzanij se sprašuje, katerega Erosa bi morali slaviti. Obstajata dve Afroditi, boginji ljubezni – nebeška, vzvišena ljubezen in zemeljska, ljubezen poželenja. Obstajata tudi dva Erosa, njuna spremljevalca. Starejši Eros je simbol resnične in čiste, vzvišene ljubezni, mlajši Eros pa je simbol slepe zaljubljenosti. Navadni Eros označuje posvetno ljubezen. To so tisti, ki ljubijo ženske in moške, telo pa ljubijo bolj kot dušo. Njihov cilj je zadovoljiti poželenje. Pavzanij poveličuje nebeško ljubezen, ki človeka vodi k izražanju najboljšega, najbolj humanega, kar nosi v sebi. Kot primer navaja prijateljstvo med starejšimi in mlajšimi moškimi. Če je ta izraz nebeškega Erosa, ustvarja močna prijateljstva in mladim omogoča, da postanejo moralni in modri, kar je pridobitev za celotno družbo. Hkrati kritizira sebičnost in nemoralnost, ki lahko izhajata iz takšnih odnosov, če jih motivira poželenje, ter povzročata grde in nevredne odnose.

Eriksimahov govor temelji na Empedoklejevem nauku o štirih elementih: zemlji, ognju, zraku in vodi. V njih so medsebojno

nasprotujoče si lastnosti: hladno in toplo, suho in vlažno. Moč Erosa, erotika, je kozmična sila, ki jih privlači in drži skupaj. Vpliva na vse, kar obstaja: elementarne sile, rastline, živali, ljudi in bogove. Eriksimah je do teh razmišljanj prišel po zaslugi svojega zdravniškega poklica. V naravi telesa obstajata dve stanji: zdravo in bolno. Pozornost na to, kar telo dela zdravo, je lepa ljubezen, prepuščanje tistemu, kar lahko vodi v bolezen, pa je sramotno in temu se mu je treba upreti. Od tod je medicina lahko pojmovana tudi kot znanost o erotičnih odnosih v telesu glede na to, kaj ga polnjeni in kaj prazni. Dober zdravnik je tisti, ki zna v fizioloških odnosih nadomestiti slabo ljubezen z dobro in na ta način omogočiti, da se tisto, kar je v telesu v konfliktu, spoprijatelji med seboj. Enako velja za gimnastiko, obdelovanje zemlje, glasbo, astronomijo in vse druge veščine. Vsakršno zlo nastane, če se ne ugaja plemenitemu Erosu. Zato je treba v vsem, zaradi dobrega, ravnati preudarno in pravično, saj prav to prinaša harmonijo in blaženost.

Govori v Simpoziju dajejo vtis, kot da bi par govornikov tekmoval med seboj. Fedrov govor bi bil potem kot uvod, ki bi mu sledilo merjenje moči med Pavzanijem in zdravnikom Eriksimahoh, nato pa bi se pomerila umetnika Aristofan in Agaton, komik in tragik.

Aristofan zagovarja religijo Erosa in trdi, da ljudje premalo poznajo njegovo moč. Da bi spoznali moč Erosa, je treba poznati človeško naravo in njeno izkušnjo od samega začetka. Na podlagi orfičnega nauka o ločitvi dveh delov duše, smrtnega in nesmrtnega, ter hrepenenja po njuni ponovni združitvi predstavi groteskni mit. Na začetku so bili ljudje celovita bitja, okrogle oblike s štirimi rokami in štirimi nogami ter dvema obrazoma, obrnjenima drug proti drugemu. Obstajali so trije spoli ljudi, ne samo moški in ženski kot danes, ampak tudi androgeni - moški-ženski spol. Ti prvi ljudje so bili zelo močni in kljubovalni ter so nekoč napadli bogove. Bogovi so jih nato, da bi zmanjšali njihovo moč, po dolžini razpolovili in oblikovali v današnjo obliko. Vsaka polovica je hrepenela po drugi, se z njo srečevala in se je oklepala. Od takrat je bila v ljudi vcepljena ljubezen drug do drugega. Vsak človek je razpolovljen znak (simbolon). Vsak išče svojo polovico, svojo sorodno dušo in to hrepenenje po celoti se imenuje ljubezen. Eros nam pomaga tako, da nas vodi k temu, kar nam je sorodno. Človek mora storiti, kar je zanj prav, da nas bogovi ne bodo še enkrat razpolovili. Če se spoprijateljimo z bogovi, se bomo namerili proti svojemu komplementu in se tako vrnili k svoji izvorni naravi. Če tega ne zmoremo, potem moramo najti nekoga, ki nam je po naravi blizu.

Agaton, peti govornik, na začetku poudarja, da takratni govorniki niso hvalili Erosa, temveč so ljudi imenovali srečne zaradi darov, ki jim jih ta bog daje. Najprej je treba povedati, kakšen bog je, in šele nato izpostaviti njegove darove. Agatonov govor je pesniška vizija. Navdušujoče, z mnogimi pesniškimi metaforami in okraski, predstavlja čudovito hvalnico Erosu. Vsi bogovi so blagoslovljeni, Eros pa je najbolj blagoslovljen, ker je najlepši in najboljši. Najlepši je, ker je najmlajši, ne mara starosti in beži pred njo. Vedno je z mladimi in je sam večno mlad. Zaradi svoje nežnosti ne hodi po trdih tleh, ampak po srcih. Prebiva v nežnih srcih, medtem ko beži pred trdimi. Najboljši je, ker je najbolj pravičen, najbolj preudaren, najbolj pogumen in najmodrejši. Eros daje lepoto vsemu, nas napolnjuje z zaupanjem, prinaša prizanesljivost. Je radodaren, usmiljen in skrbi za dobre ljudi.

Na koncu ga vsi hvalijo in mu vzklikajo.

Sokratov govor

Preden slišimo, o čem govori Sokrat, se je treba ozreti nazaj na prejšnje govore, da bi opozorili na nekaj, kar je pri interpretaciji tega dela pogosto spregledano. Bistvo je, da nobeden od njih ne predstavlja Platonovega pogleda na Erosa. Iz tega nerazumevanja izhajajo vse pogostejši komentarji, da je Platon upravičeval homoseksualne odnose in omenjajo tako imenovano platonsko ljubezen, kar se običajno imenuje medsebojna privlačnost brez primesi čutnosti. Pravzaprav Platon skozi te govore predstavlja določena mnenja o ljubezni, ki so prevladovala v atenski družbi, in to počne z mero subtilne ironije, ki je vidna skozi značajske lastnosti in nastope govorcev. Feder je še mlad in njegov govor je goreč, a mladostno naiven in z vidnim pomanjkanjem izkušenj. Pavzanij govori o čistosti ljubezni, a kot izkušen politik predstavi dobro znano zgodbo o običajni morali, ki je takrat prevladovala v Atenah. Njegovemu govoru torej manjka

globina in je pogosto dvoumen, hkrati pa njegovo vedenje izdaja zaljubljenost v Agatona. Eriksimah pretirava v svoji pozornosti do zdravniške stroke, v katero je zaljubljen in jo dobesedno uporablja za vse ostalo, zato se mu Aristofan posmehuje s svojim kolcanjem. Aristofanov govor je bizarna in groteskna komedija, ki se tako kot vsaka dobra komedija naslanja na zrnca resnice, čeprav je to ne naredi resnične. In Agatonov govor, čeprav zgrajen kot čudovit brizgajoč vodnjak, poln virtuoznih pesniških izrazov in citatov, je pravzaprav nelogičen, sam po sebi protisloven, nesmiseln in prazen.

Seveda je v vsakem od teh govorov nekaj, kar bi lahko bilo in je resnično, vendar nobeden od govornikov ne predloži nobenega argumentiranega dokaza za to. Platon si želi več kot to, zato v nadaljevanju Sokrat poudarja, da so prejšnji govorci Erosa le hvalili, ne glede na resnico ali laž, medtem ko on namerava govoriti le resnico.

Ko je ugotovil, da Eros ne more biti ne lep ne dober, ker po tem hrepeni, Sokrat celotno zgodbo o Erosovih lastnostih vrne na začetek.

Nato namesto lastnega govora pripoveduje dialog z Diotimo, svečenico iz Mantineje v Arkadiji, ki ga je domnevno učila o ljubezni.

Sokrat pripoveduje, kako je trdil, da je Eros lep in dober bog, a mu je Diotima ugovarjala. Dialog je potekal takole:

– Je torej Eros grd in zloben?
– Bog bodi s teboj, ali mora biti tisto, kar ni lepo, grdo? Ali pa tisto, kar ni modro, neumno? Ali nisi opazil, da je med modrostjo in nevednostjo nekaj vmes?
– Kaj je to?
– Mnenje, saj če nekdo pravilno razmišlja in ne more navesti razlogov za to, to ni ne znanje ne nevednost. Enako je z Erosom. Je nekaj med lepim in grdim.
– Pa vendar se vsi strinjajo, da je Eros velik bog.
– Kdo je to, ali obstajajo tisti, ki pravijo, da Eros ni bog?
– Kdo pa so ti?
– Ti in jaz.
– Kako to?
– Preprosto, ali nisi rekel, da so bogovi srečni in lepi? In si priznal o Erosu, da zaradi pomanjkanja dobrote in lepote

FRANC KAVČIČ, SOKRAT Z UČENCEM IN DIOTIMO.

hrepeni po tem. Kako bi potem lahko bil bog?
– Kaj je potem Eros?
– Sredina med smrtnim in nesmrtnim.
– Kakšno moč ima?
– Da bogovom razloži in prinese tisto, kar prihaja od ljudi, in ljudem tisto, kar prihaja od bogov. Zapolnjuje prostor med ljudmi in bogovi, tako da je skozi njega povezan kozmos.
– Kdo sta njegova oče in mati?

Nato Diotima pripoveduje mit o praznovanju bogov ob rojstvu Afrodite. Na tem praznovanju je Erosa spočel Poros, bog poti in obilja, sin Metide (boginje spomina), in Penija, boginja potrebe in revščine. Zato je Eros sin Poti in Potrebe, Obilja in Revščine, in ker je bil spočet na Afroditinem praznovanju, je postal njen spremljevalec. Kot kombinacija teh skrajnosti ima naslednjo usodo: vedno reven, brez obutve, brez hiše, spi na golih tleh, pri vratih in poteh ter je vedno prijatelj potrebe. Po drugi strani pa vodi tiste, ki so lepi in dobri, je pogumen, predrzen, izkušen lovec, iznajdljiv, željan preudarnosti, prijatelj modrosti. Isti dan zdaj cveti, zdaj umre, a tudi spet oživi. Kar pridobi, vedno razda, nikoli reven, nikoli bogat.

Eros je ljubezen do lepote in se po svoji naravi nahaja na sredini med smrtnim in nesmrtnim, nevednostjo in modrostjo, kar pomeni, da je Eros filozof. Bogovi ne iščejo modrosti, ker jo že imajo. Nevednost je samozadostna in ne išče tistega, česar misli, da ne potrebuje. Eros torej pripada le tistim, ki so na sredini med obema skrajnostima.

Diotima nadalje pojasnjuje, da ni ljubezni ne do polovice ne do celote, kot trdi Aristofan v parodiji antropogenetskega mita, če nista dobri. Ljudje so si namreč pripravljeni odrezati lastno nogo, če jim to da upanje na nekaj dobrega.

Obstajajo različne oblike ljubezni. Nekateri ljudje radi pridobivajo bogastvo, drugi radi zmagujejo v gimnastiki, tretji so radi zdravi, četrti pa radi nekaj ustvarjajo. In vse te oblike ljubezni so navsezadnje ljubezen do dobrega in sreče. Ljudje ljubijo samo dobroto in si želijo, da bi bila ta za vedno njihova, kar pomeni, da ljubezen stremi tudi k nesmrtnosti.

Naša narava si želi roditi in noče roditi v grdem in neprivlačnem, ampak v lepoti. Erosu ni do posedovanja lepote, ampak ustvarjanja v lepoti. Vsi ljudje si želijo roditi, ker je to edini način, da lahko smrtno sodeluje pri nesmrtnem. To željo vidimo tudi pri živalih. Tako kot pri ljudeh si tudi njihova smrtna narava prizadeva čim dlje sodelovati pri nesmrtnosti, kar lahko najbolje stori tako, da ustvari potomce. Vendar pa lahko ljudje rodijo fizično in duhovno. Veliko je takih, ki so zaradi teh razlogov nagnjeni k ustvarjanju znanih in nesmrtnih del. Starši takšnih otrok so pesniki, umetniki, filozofi, zakonodajalci in državniki.

To stopnjo spoznanja ljubezni lahko dosežejo vsi ljudje samostojno, pravi Diotima, vendar je le priprava na misterije Erosa. Eros je poosebitev želje po ustvarjanju, ki človeka vodi

Prva stopnja je ljubezen do lepih teles. Druga stopnja je ljubezen do lepote duše. Tretja stopnja je ljubezen do modrosti.

Kip Diotime na Univerzi Zahodne Avstralije.
Foto: Pauldavidbourke / Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.

po poti spoznanja. Ta pot se začne v področju čutov in se postopoma vzpenja, dokler ne doseže področja idej.

Prva stopnja je ljubezen do lepih teles. Treba se je zavedati, da telesa sama po sebi niso lepa, ampak bolj ali manj sodelujejo pri lepoti skozi simetrijo in proporce, in da je lepota nematerialna.

Druga stopnja je ljubezen do lepote duše. Je nad fizično lepoto, kajti če ima nekdo lepo dušo, bo ta zasenčila telesne pomanjkljivosti. Treba se je zavedati, da so moralne vrednote in dejanja tisto, kar naredi dušo lepo, in da je treba razvijati vrline. To vodi do videnja lepote v delu in dolžnostih. Treba je razumeti, da je fizična lepota v primerjavi z njimi nepomembna.

Tretja stopnja je ljubezen do modrosti. Začne se z ljubeznijo do individualnega znanja, poezije, umetnosti, znanosti, teologije itd. Treba je videti, da vsaka od njih vsebuje isto bistvo, torej da so le različni izrazi večnih in nespremenljivih idej. Kdor uspe to razločiti, se postopoma nauči prepoznavati in izražati lepoto idej, bo sčasoma videl nekaj, kar je po svoji naravi čudovito lepo: *"Nekaj, kar je najprej večno in kar niti ne nastane niti ne propade, niti se ne množi niti ne izgine; nato, kar ni lepo na eni strani in grdo na drugi; niti lepo danes in ne jutri; niti lepo po tem in grdo po onem; niti lepo tukaj in grdo tam, kot da bi bilo lepo le za nekatere in grdo za druge. Še nekaj: ta lepota se mu ne bo zdela kot obraz niti kot roke niti kot karkoli drugega, kar pripada telesu; niti kot govor niti kot znanje; niti kot nekaj, kar je vsebovano v čemer koli drugem, bodisi v živem bitju bodisi na zemlji bodisi na nebu ali v čemer koli drugem, ampak kot nekaj, kar je samo po sebi in s seboj enotno in večno."*

Človek se torej lahko in mora dvigniti do spoznanja idej, saj je to pot njegovega duhovnega razvoja. Ko mu to uspe, se mora čutiti poklicanega, da svoje življenje in delo uredi v luči idej ter v svetu pojavov ustvari lepoto in moralne dobrine. Ta pot vodi od mesene in čutne do resnične filozofske ljubezni, ki predstavlja najvišjo stopnjo morale, znanja in ustvarjalnosti.

Marcello Bacciarelli: Alkibiad se uči pri Sokratu, 1776–1777. Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.

Vloga Erosa, ki je tako opisan kot sila, ki človeka ne vodi le do vrhunca duhovnega spoznanja, temveč na tej podlagi do izboljšanja sveta in družbe kot celote, je razlog, zakaj bi moral vsak človek spoštovati Erosa in gojiti umetnost ljubezni.

Alkibijadov govor in epilog

Sokrat je komaj končal svoj govor, ko se na vratih pojavi vesela in vinjena družba, ki jo vodi Alkibijad, znana atenska javna osebnost, vojskovodja, državnik in diplomat. Precej vinjen in okrašen z venci, čestita Agatonu in ga ovenča z venci z lastne glave. Ko opazi Sokrata, ovenča tudi njega. Družba prosi Alkibijada, naj ima tudi on govor, vendar se ta noče pomeriti z drugimi vinjen, nato pa reče, da ne bo hvalil nikogar drugega kot Sokrata. Tako se Alkibijad pojavi kot sedmi govornik in s svojim nastopom in govorom o Sokratovih lastnostih razkrije, da se lastnosti Erosa, o katerih je govorila Diotima, najlepše vidijo prav skozi Sokratov primer. Zgodba pripoveduje o Sokratovih junaških podvigih, značajskih lastnostih in njegovi samokontroli v vseh situacijah, vsakdanjih in izjemnih. Iz vsega, kar pove, sledi, da je Sokrat odličen primer

aktivne filozofske ljubezni v nenehnem, živahnem, iščočem prizadevanju, da bi svet in sebe naredil boljšega. Ta govor je praktična potrditev prejšnje predstavitve.

Človek se torej lahko in mora dvigniti do spoznanja idej, saj je to pot njegovega duhovnega razvoja. Ta pot vodi od mesene in čutne do resnične filozofske ljubezni, ki predstavlja najvišjo stopnjo morale, znanja in ustvarjalnosti.

Nedolgo zatem, ko Alkibiad zaključi z govorom, se gostiji pridruži še ena skupina vinjenih oseb, zato vzdušje zelo oživi. Nekateri gostje odidejo, drugi pa se začnejo pogovarjati v manjših skupinah in piti vino. Sčasoma večina preostalih gostov zaspi. Tudi Aristodem zaspi in ko se zbudi, vidi, da le Agaton, Aristofan in Sokrat še vedno pijejo in se pogovarjajo o dramatični umetnosti. Končno zaspita tudi Agaton in Aristodem. Ob zori, še vedno svež in spočit, se Sokrat kot običajno odpravi v Likej na jutranjo kopel, da bi preostanek dneva preživel kot običajno in šele zvečer odide domov spat.

Zaključek

Platonov Simpozij hkrati izžareva moč osebnosti svojega avtorja, ki se izkaže za mojstra pisanja, saj briljantno združuje lastnosti filozofa, logika, humanista, mistagoga, dramatika, portretista, humorista, predvsem pa plemenitega helenskega aristokrata, ne le po rodu, temveč po svoji naravi. Po drugi strani pa so ideje, ki jih predstavlja, dih jemajoče in prinašajo luč spoznanja na poti, po katerih še nihče drug ni hodil s tako lahkoto in gotovostjo. Njegov Eros je simbol ustvarjalne moči, katere korenine ležijo v najmočnejšem človeškem čustvu, ljubezni, in prometejski potrebi po lepoti in duhovnih višinah. Ta moč nas v svoji nenehni želji po ustvarjanju vodi do stopenj spoznanja in očiščenja.

Kot pravi mistagog nam Platon postopoma razkriva skrivnosti ljubezni do modrosti in pot, ki jo duša nujno ubere na poti lastne uresničitve. Potuje iz revščine v obilje in iz obilja v revščino, iz zadovoljstva v nezadovoljstvo in obratno, duša se postopoma prebija do absolutnega. Na tej poti lepota

Platonov doprsni kip, Vatikanski muzeji, Rim.
Foto: Dudva / Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.

služi kot Ariadnina nit, ki jo vodi skozi labirint materialnih pojavov do ravnine idej in arhetipov. Po mnogih naporih pusti za seboj vse tantalovske in sizifove pasti čutnih prevar in praznino nikoli povsem izpolnjenih želja. Prav tako se prebije tudi skozi krog relativnega znanja, v katerem ostajajo zaprte znanstvene epistemologije in discipline, in končno doseže raven absolutnega bivanja.

Za Platona je filozofija hkrati znanost in umetnost, saj se je ni mogoče naučiti, ampak jo je treba izkusiti. Ničesar ne pridobimo, če le žanjemo sadove znanja drugih ljudi. To ni navadna radovednost, temveč modrost, ki dozoreva skozi moč ljubezni, kot rezultat nenehnega dela na samorazvoju.

19. AVGUST 2026, OB 19.00, TYRŠEVA 7, MARIBOR

16. SEPTEMBER 2026, OB 19.00, WOLFOVA 8, LJUBLJANA

21. SEPTEMBER 2026, OB 19.00, WOLFOVA 8, LJUBLJANA

8. OKTOBER 2026, OB 18.00, TYRŠEVA 7, MARIBOR

Ljubezen je topilo malega jaza.

Nilakanta Sri Ram

www.akropola.org